

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY VII

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

I.1. Czytanie utworów literackich – epika

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - wie, że epika jest jednym z rodzajów literackich, - odróżnia utwór epicki od utworu lirycznego, - wymienia elementy świata przedstawionego: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, - rozpoznaje fikcję literacką, - wskazuje elementy realistyczne (rzeczywiste) w omawianych utworach epickich, - wymienia wybrane gatunki epickie, np. baśń, legenda, opowiadanie, powieść, nowela, - wymienia wybrane wydarzenia tworzące akcję utworu, - rozpoznaje, kim jest osoba mówiąca w utworze epickim, - rozpoznaje i wymienia bohaterów utworu, - zna pojęcia: <i>narrator</i> i <i>narracja</i>,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - wymienia cechy utworu epickiego, - opisuje wybrane elementy świata przedstawionego, - wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne w utworach epickich, - wymienia cechy gatunkowe opowiadania, powieści, noweli, - wyszukuje w tekście określone informacje, - wskazuje tytuł jako element budowy utworu epickiego, - ustala kolejność zdarzeń, - nazywa rodzaj narratora i narracji, - rozpoznaje rodzaje bohaterów w utworze, - przedstawia wybranego bohatera, - wymienia niektóre cechy bohaterów, - rozpoznaje wątki poboczne, - wypowiada się na temat przeczytanego utworu,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - czyta głośno, wyraźnie, z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych, - rozpoznaje rodzaj literacki czytanego tekstu – epika, - rozpoznaje czytany utwór jako opowiadanie, powieść, nowelę, - opowiada o elementach świata przedstawionego, - odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych - rozpoznaje puentę jako element budowy utworu epickiego, - opowiada o wybranych wydarzeniach fabuły, - charakteryzuje narratora utworu, - określa, czy dany bohater jest główny czy drugoplanowy, - wymienia większość cech bohaterów,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - analizuje elementy świata przedstawionego i wyciąga wnioski, - wyjaśnia różnice między elementami realistycznymi i fantastycznymi w utworach epickich, - uzasadnia przynależność rodzajową utworu do epiki oraz gatunkową do opowiadania, powieści, noweli, - rozpoznaje punkt kulminacyjny jako element budowy utworu epickiego, - rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe, - wskazuje cechy narratora w zależności od jego rodzaju, - rozpoznaje rodzaj bohatera w omawianym utworze, - określa relacje łączące bohaterów utworu, - uzasadnia wskazane cechy bohaterów, odwołując się do treści utworu,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - porównuje elementy świata przedstawionego różnych utworów, - uzasadnia przynależność rodzajową i gatunkową utworu, podając odpowiednie przykłady, - rozpoznaje funkcje elementów budowy utworu: tytułu, puenty, punktu kulminacyjnego, - prezentuje według własnego pomysłu, z wykorzystaniem narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności między wydarzeniami w utworze, - porównuje narratorów w różnych utworach, - charakteryzuje bohatera, również za pomocą narzędzi interaktywnych, - porównuje narrację pierwszoosobową z trzecioosobową i przedstawia wnioski,

- rozpoznaje w utworze wątek główny, - nazywa swoje wrażenia wywołane lekturą tekstu, - rozpoznaje w tekście znaczenia dosłowne, - opowiada ustnie o treści utworu, zachowując kolejność zdarzeń, - wie, że tekst może mieć znaczenie przenośne, - wymienia cechy postawy bohatera, - wie, jakie jest przesłanie utworu, - rozpoznaje w utworach epickich wartości ważne dla Polaków, - dostrzega w omawianych utworach epickich elementy historyczne, - wymienia autorów utworów epickich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	- wskazuje wartości ważne dla bohaterów, - omawia postawę bohatera, - rozpoznaje w utworze ważne informacje, - tworzy projekt pracy (rysunek, drama, spektakl teatralny itp.) będącej interpretacją utworu – przekład intersemiotyczny, - dostrzega przenośny sens opowieści z Biblii, - rozpoznaje w tekście alegorię, - rozpoznaje przesłanie utworu, - na podstawie poznanych tekstów tworzy drabinę wartości ważnych dla Polaków na przestrzeni dziejów, - wymienia wydarzenia historyczne zawarte w omówionych tekstach, - rozumie słowo <i>kontekst</i> i zna rodzaje kontekstów w utworach epickich, - zna elementy z życia autorów utworów epickich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	- zbiera informacje o bohaterze, - uzasadnia rodzaj narracji: pierwszoosobowej i trzecioosobowej, - omawia wątek główny, - określa doświadczenia bohaterów, - prezentuje własne rozumienie utworu, - ocenia bohaterów, - rozpoznaje informacje mniej ważne w utworze, - rozpoznaje fakty i opinie, - odczytuje omawiane teksty na podstawie stworzonego przekładu intersemiotycznego, - omawia przenośne znaczenia opowieści biblijnych, - podaje przykłady alegorii, - zna przyczyny niepowodzeń bohatera, - wypowiada się na temat przesłania utworu, - porównuje wartości ważne dla Polaków ze swoimi wartościami, - dostrzega różne konteksty w omawianych utworach epickich, posługuje się biografią autora w interpretacji utworów epickich.	- selekcjonuje zebrane informacje o bohaterze, - odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego, - dokonuje analizy fragmentu utworu, aby określić rodzaj narracji, - określa tematykę utworu, - omawia wątek poboczny, - porównuje doświadczenia bohaterów literackich z własnymi doświadczeniami, - odróżnia informacje ważne od mniej istotnych, - porównuje treść czytanych utworów z własnymi doświadczeniami, - interpretuje biblijne opowieści, - omawia funkcje alegorii, - ocenia postawę bohatera i przyczyny jego niepowodzenia, - formułuje przesłanie utworu, - omawiając utwory epickie, nawiązuje do wybranych kontekstów, np. historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego, dostrzega i wskazuje nawiązania biograficzne w omawianych utworach epickich.	- określa problematykę utworu i prezentuje ją w twórczy sposób, - ciekawie prezentuje własną interpretację biblijnych opowieści, - w interpretacji utworów epickich wykorzystuje odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, - w interpretacji utworów epickich wykorzystuje elementy wiedzy o historii i kulturze, - w interpretacji utworów epickich odwołuje się do kontekstu biograficznego, - wyjaśnia wpływ kontekstu historycznego i historycznoliterackiego na treść i formę utworów epickich, porównuje utwory epickie z różnych kultur i epok, uwzględniając kontekst kulturowy, filozoficzny i społeczny.
--	--	--	--	---

I.1. Czytanie utworów literackich – liryka

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: – wie, że liryka jest jednym z rodzajów literackich, – odróżnia utwór liryczny od utworu epickiego, – zna podstawowe cechy utworów lirycznych, – wygłasza z pamięci wskazany utwór liryczny, – krótko opowiada, o czym jest przeczytany wiersz, – nazywa swoje wrażenia wywołane lekturą wiersza, – wie, kto to osoba mówiąca w wierszu, – wyjaśnia pojęcie <i>podmiot liryczny</i>, – wie, kto to bohater liryczny, – wyjaśnia pojęcie adresata / odbiorcy utworu, – odróżnia podmiot liryczny od adresata, – odróżnia wers od strofy (zwrotki), – wyjaśnia, czym są rym, wers, refren, – zna nazwy środków artystycznych: <i>epitet</i>, <i>porównanie</i>, <i>przenośnia</i>,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wymienia cechy poezji, – czyta wiersz głośno i wyraźnie, – wygłasza z pamięci wskazany utwór liryczny, zwracając uwagę na znaki przestankowe, – wypowiada się na temat przeczytanego wiersza, – podejmuje próbę uzasadnienia swoich wrażeń wywołanych lekturą wiersza, – wskazuje w wierszu wartości ważne dla poety, – określa nastrój wiersza, – tworzy projekt pracy (rysunek, drama itp.) interpretującej wiersz – przekład intersemiotyczny, – nazywa wyrazy wskazujące na osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny) i adresata, – opowiada o podmiocie lirycznym, przedstawiając jego myśli i uczucia,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – uzasadnia, dlaczego utwór należy do liryki, – czyta / wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, zgodnie z tematem i stylem dzieła, – określa temat wiersza, – opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu, – wyodrębnia obrazy poetyckie, – nazywa i uzasadnia swoje uczucia wywołane lekturą wiersza, – przedstawia, również w formie przekładu intersemiotycznego (np. rysunek, drama itp.), jak rozumie omawiany wiersz, – wskazuje cechy podmiotu lirycznego, – określa cechy bohatera wiersza, – porównuje i nazywa rymy w dwóch dowolnie wybranych strofach,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – wyjaśnia, na czym polega język poezji, – czytając / wygłaszając wiersz, stosuje odpowiednie tempo, intonację i modulację głosu, – dokonuje interpretacji głosowej utworu lirycznego, – ciekawie opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu, o podmiocie lirycznym, bohaterze oraz ich uczuciach, – opisuje zachowanie bohatera wiersza i wyraża swoją opinię na jego temat, – porównuje doświadczenia bohatera z własnymi, – opisuje adresata wiersza, – wskazuje cytaty, dzięki którym nazywa uczucia wywołane lekturą wiersza, – wyjaśnia, jak rozumie przesłanie wiersza, – wyjaśnia znaczenie przenośne utworu lirycznego, – uzasadnia własne rozumienie wiersza,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – prezentuje informacje na temat wiersza w dowolnie wybranej formie, w tym w formie interaktywnej, – samodzielnie analizuje i interpretuje utwór poetycki, stosując różne techniki uczenia się, – tworzy własne przykłady poznanych środków artystycznych, – wyjaśnia funkcje poznanych środków artystycznych, – omawia wyczerpująco sytuację przedstawioną w wierszu i odwołuje się do własnych doświadczeń, – interpretuje wiersz i uzasadnia swoją tezę interpretacyjną, odwołując się do elementów utworu, – charakteryzuje podmiot liryczny, odwołując się do treści wiersza,

<i>wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, apostrofa, ożywienie, symbol, neologizm,</i> - zna pojęcia pieśni, trenu, - przedstawia tematykę wiersza, - zna pojęcie ironii, - wie, jakie jest przesłanie wiersza, - rozpoznaje w utworach lirycznych wartości ważne dla Polaków, - dostrzega w omawianych wierszach elementy historyczne, wymienia autorów utworów lirycznych wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	- określa adresata wiersza, - wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata, - wskazuje bohatera wiersza, - rozpoznaje w utworach lirycznych epitety, porównania, wyrazy dźwiękonaśladowcze, ożywienia, symbole, - wskazuje w wierszu rymy, - rozpoznaje elementy rytmizujące utwór: wers, strofa, rym, rytm, - rozpoznaje pieśń, tren, - wie, na czym polega ironia w omawianych utworach lirycznych, - rozpoznaje przesłanie wiersza i wypowiada się na temat jego aktualności, - wymienia wydarzenia historyczne zawarte w omawianych wierszach, - rozumie słowo <i>kontekst</i> i zna rodzaje kontekstów, - zna elementy z życia autorów utworów lirycznych wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>.	- rozpoznaje w utworach lirycznych przenośnię, uosobienia, neologizmy artystyczne - rozpoznaje refren jako element rytmizujący utwór, - wymienia cechy pieśni, trenu, - wyjaśnia, na czym polega ironia, - dostrzega ironię w omawianych wierszach, - formułuje przesłanie utworu lirycznego i zastanawia się nad jego aktualnością, - porównuje wartości ważne dla Polaków ze swoimi wartościami, - dostrzega różne konteksty w omawianych utworach lirycznych, posługuje się biografią autora w interpretacji utworów lirycznych.	- rozpoznaje funkcje środków artystycznych w omawianych wierszach, - odróżnia informacje ważne od mniej istotnych, - wskazuje w wierszu elementy rytmizujące, - wskazuje cechy pieśni, trenu w danym utworze, - definiuje pojęcie ironii, - omawia znaczenie ironii w wierszu, - wyjaśnia przesłanie utworu lirycznego i ocenia jego aktualność, - omawiając utwory liryczne, nawiązuje do wybranych kontekstów, np. historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego, dostrzega i wskazuje nawiązania biograficzne w omawianych utworach lirycznych.	- charakteryzuje bohatera, odwołując się do treści wiersza, - porównuje podmiot liryczny z adresatem i bohaterem wiersza i przedstawia wnioski, - rozpoznaje pieśń, tren wśród innych gatunków literackich, - tworzy pytania do hipotezy interpretacyjnej na temat wiersza, - w interpretacji utworów lirycznych wykorzystuje odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, w interpretacji utworów lirycznych wykorzystuje potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, kulturowy, filozoficzny, społeczny.
---	--	--	--	---

I.1. Czytanie utworów literackich – dramat

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
---------------------	-------------------	-------------	--------------------	----------------

Uczeń: – zna pojęcie dramatu, – wie, że dramat to jeden z rodzajów literackich, – wie, że gatunki dramatu to tragedia i komedia, – zna podstawowe cechy utworów dramatycznych, – odróżnia utwór pisany prozą i wierszem od dramatu, – rozpoznaje czytany utwór jako dramat, – krótko opowiada, o czym jest omawiany utwór dramatyczny, – wymienia elementy świata przedstawionego w dramacie: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, – podaje wybrane wydarzenia omawianego utworu dramatycznego, – dostrzega komizm w dramacie, – wie, czym się różni realizm od fantastyki w utworze dramatycznym, – wie, że akcja dramatu dzieli się na etapy,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> – wie, czym cechuje się dramat jako rodzaj literacki, – zna cechy utworów dramatycznych, – wie, czym cechuje się tragedia i komedia, – opisuje elementy świata przedstawionego w dramacie, – wymienia charakterystyczne elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog, – wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne, – wyszukuje w dramacie określone informacje, – ustala kolejność wydarzeń , – rozpoznaje rodzaje bohaterów, – przedstawia wybraną postać, – wymienia niektóre cechy bohaterów dramatu, – wskazuje wartości ważne dla bohaterów dramatu, – wie, kto to jest bohater tragiczny, – zna pojęcie komizmu, – wypowiada się na temat przeczytanego dramatu,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> – czyta utwór wyraźnie, z podziałem na role i z odpowiednią artykulacją, – rozpoznaje dramat jako rodzaj literacki, – wskazuje cechy utworów dramatycznych, – wymienia cechy tragedii i komedii, – opowiada o elementach świata przedstawionego w dramacie, – wskazuje akt, scenę, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog, – odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych, – porządkuje wydarzenia, – prezentuje w dowolnej formie treść dramatu, w tym w formie interaktywnej, – opowiada o wybranych wydarzeniach, – określa rodzaj bohatera: główny i drugoplanowy, – wymienia większość cech bohaterów, – wskazuje bohatera tragicznego, – ocenia bohaterów dramatu,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> – uzasadnia, dlaczego utwór jest dramatem, – omawia cechy rodzajowe dramatu i cechy gatunkowe tragedii i komedii, – analizuje elementy świata przedstawionego w dramacie i wyciąga wnioski, – wyjaśnia różnice między elementami realistycznymi a fantastycznymi dramatu, – omawia zdarzenia realistyczne i fantastyczne, – określa przyczyny zdarzeń, – rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe, – rozpoznaje rodzaj bohatera, – określa relacje łączące bohaterów, – uzasadnia wskazane cechy postaci, odwołując się do utworu, – wyjaśnia, dlaczego dana postać jest bohaterem tragicznym, – odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego, – porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi, – odróżnia informacje ważne od mniej istotnych,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> – udowadnia, że czytany utwór jest dramatem, podając odpowiednie przykłady z tekstu, – prezentuje według własnego pomysłu, z wykorzystaniem narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności między wydarzeniami w dramacie, – charakteryzuje bohatera dramatu, również za pomocą narzędzi interaktywnych, – określa problematykę dramatu i prezentuje ją w twórczy sposób, – wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w dramacie, odwołując się do znajomości całej lektury, określa funkcje komizmu.
---	--	---	---	--

- wie, że dzieło dramatyczne ma kontekst kulturowy i biograficzny.	- rozpoznaje w dramacie informacje ważne, - tworzy projekt pracy (rysunek, drama, spektakl teatralny itp.) będącej interpretacją utworu dramatycznego – przekład intersemiotyczny, - zna etapy rozwoju akcji dramatycznej, - zna kontekst kulturowy i biograficzny dramatu, - rozumie pojęcie dramatu romantycznego bierze udział w inscenizacji fragmentu dramatu.	- rozpoznaje informacje mniej ważne w dramacie, - wskazuje komizmu, - odczytuje omawiane teksty dramatyczne na podstawie stworzonego przekładu intersemiotycznego, - nazywa etapy rozwoju akcji dramatycznej, - rozumie kontekst kulturowy i biograficzny dramatu, rozpoznaje cechy dramatu romantycznego.	- objaśnia przejawy komizmu, - omawia etapy rozwoju akcji dramatycznej, - wyjaśnia kontekst kulturowy i biograficzny dramatu, - wskazuje w utworze cechy dramatu romantycznego, organizuje inscenizację.	
--	---	--	---	--

I.1. Czytanie utworów literackich – ballada (gatunek synkretyczny)

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - wie, że ballada zawiera elementy epiki, liryki i dramatu, - wymienia elementy świata przedstawionego w balladzie, - wie, czym jest punkt kulminacyjny, - wie, na czym polega romantyczna wizja natury,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - zna cechy ballady, - dostrzega w balladzie elementy epiki, liryki i dramatu, - omawia elementy świata przedstawionego z podziałem na fikcyjne i fantastyczne, - wyjaśnia, czym jest punkt kulminacyjny,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - wymienia cechy ballady, - wie, na czym polega synkretyzm ballady, - porządkuje wydarzenia w sposób przyczynowo-skutkowy, - wyszukuje informacje na temat bohaterów, - wskazuje punkt kulminacyjny w balladzie,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - wnikliwie omawia cechy ballady, - wyjaśnia, na czym polega synkretyzm ballady, - porządkuje zebrany materiał na temat ballady, - określa funkcje punktu kulminacyjnego, - interpretuje romantyczną wizję natury,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - samodzielnie analizuje i interpretuje omawianą balladę, - prezentuje według własnego pomysłu, również interaktywnie, świat przedstawiony w balladzie.

- dostrzega problem winy i kary w balladzie, tworzy proste wypowiedzi inspirowane balladą.	- rozumie romantyczną wizję natury, - rozumie problem winy i kary w balladzie, - dostrzega w sztuce nawiązania do omawianej ballady, tworzy wypowiedzi inspirowane przeczytaną balladą.	- wyjaśnia romantyczną wizję natury, - wypowiada się na temat problemu winy i kary, - ocenia dzieła sztuki nawiązujące do ballady, tworzy ciekawe wypowiedzi inspirowane balladą.	- omawia problem winy i kary w balladzie, - interpretuje dzieła sztuki nawiązujące do omawianej ballady, tworzy rozbudowane wypowiedzi inspirowane przeczytaną balladą.	
--	---	---	--	--

I.2. Odbiór tekstów kultury

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - określa tematykę tekstu kultury, - nazywa wrażenia wywołane obrazem, grafiką, rzeźbą, fotografią, - wymienia elementy tekstu kultury, - dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą publicystyczną, naukową i popularnonaukową, - wie, że są różne gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - wyszukuje w tekście potrzebne informacje, - prezentuje elementy obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, - wymienia elementy realistyczne i fantastyczne obrazu, - cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego, - rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - wskazuje cechy tekstów kultury, - opisuje sytuację ukazaną w danym tekście, - nazywa emocje, które mogą odczuwać postacie z obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, - określa uczucia wywołane tekstem kultury,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej w danym tekście, - opisuje elementy obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, - przedstawia własne rozumienie tekstu kultury poprzez podanie tematów rozmów ukazanych postaci, - znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - określa nastrój obrazu grafiki, rzeźby, fotografii oraz uzasadnia swoją wypowiedź, - przedstawia własne zdanie na temat sytuacji ukazanej w tekście kultury, - omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch, - dokonuje przekładu intersemiotycznego, np. tworzy historię, która mogłaby się wydarzyć w miejscu wskazanym

- rozpoznaje wywiad i artykuł wśród innych gatunków publicystycznych, wie, co to jest lid.	- podaje funkcje lidu, dostrzega wartości estetyczne poznanych tekstów kultury.	- przedstawia własne rozumienie tekstu kultury, - określa funkcje literatury pięknej, publicystycznej, popularnonaukowej i naukowej, - określa podstawowe cechy wywiadu i artykułu, określa znaczenie lidu.	(np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, - porównuje różne dzieła, omawia funkcje lidu.	na obrazie czy fotografii, przedstawia własną interpretację dzieła sztuki.
--	---	---	---	--

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

II.1. Gramatyka języka polskiego – fleksja

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - rozpoznaje czasownik wśród innych części mowy, - podaje pytania czasownika, - rozpoznaje różne formy czasownika, - odróżnia bezokolicznik od odmiennych form czasownika, - wie, przez co odmienia się czasownik,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - rozpoznaje czasownik w zdaniu, - rozpoznaje nieosobowe formy czasownika: formy zakończone na <i>-no</i>, <i>-to</i>, bezokoliczniki, - wyjaśnia, dlaczego imiesłowy są nieosobowymi formami czasownika,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - odróżnia czasownik od innych części mowy, - rozpozna rodzaj czasownika, - odmienia czasownik przez osoby, liczby, rodzaje, czasy, - odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - tworzy różne rodzaje imiesłów od czasowników, - odmienia imiesłowy przymiotnikowe, - przekształca wskazane czasowniki na konstrukcje z imiesłowami, - bezbłędnie zapisuje <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - poprawnie używa imiesłów, - wskazuje i poprawia błędy fleksyjne związane z użyciem imiesłów, - redaguje tekst z użyciem wszystkich rodzajów imiesłów,

- wyjaśnia, czym jest czasownik w formie osobowej i nieosobowej, - wie, że imiesłowy są nieosobowymi formami czasownika, - wymienia imiesłowy: przymiotnikowy i przysłówkowy, - odróżnia imiesłów od innych części mowy, - zna zasady tworzenia i odmiany imiesłów, - zna podstawowe zasady pisowni <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, wie, że są wyjątki od tych zasad, - wie, czym są nazwy miejscowe, - zna wybrane zasady zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców.	- wymienia rodzaje imiesłówów przymiotnikowych, - podaje końcówki imiesłówów, - wyjaśnia zasady tworzenia i odmiany imiesłówów, - wie, jak odróżnić imiesłów od przymiotnika, - tworzy imiesłowy z partykułą <i>nie</i>, - zna zasady pisowni <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, - wymienia zasady odmiany nazw miejscowych i nazw mieszkańców, - podaje zasady zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców.	- rozpoznaje różne rodzaje imiesłówów przymiotnikowych i przysłówkowych, - wskazuje imiesłów w zdaniu, - wymienia wyjątki od zasad pisowni partykuły <i>nie</i>, - rozpoznaje nazwy miejscowe, stosuje zasady odmiany i zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców.	- uwzględnienia wyjątki od zasad pisowni partykuły <i>nie</i>, - podaje własne przykłady nazw miejscowych, bezbłędnie odmienia i zapisuje nazwy miejscowe i nazwy mieszkańców.	- redaguje tekst z użyciem imiesłówów z partykułą <i>nie</i>, - poprawia błędy swoje i innych w zapisie <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, w tym z wyjątkami, - koryguje błędy swoje i innych w odmianie i zapisie nazw miejscowych i nazw mieszkańców.
--	--	--	---	---

II.1. Gramatyka języka polskiego – składnia

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - odróżnia zdanie od równoważnika zdania, - zna pojęcie <i>imiesłowy równoważnik zdania</i>, - wie, jak przekształcić wypowiedzenie	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - odróżnia zdanie od równoważnika zdania i wypowiedzenia z imiesłowym równoważnikiem zdania. - identyfikuje imiesłowy	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - rozpoznaje zdanie i równoważnik zdania oraz imiesłowy równoważnik zdania, - przekształca zdanie	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - układa zdanie i równoważnik zdania oraz imiesłowy równoważnik zdania, - rozpoznaje imiesłowy równoważnik zdania,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach zdanie, równoważnik zdania oraz imiesłowy równoważnik zdania,

w imiesłowowy równoważnik zdania, - odróżnia wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania od zdania, - zna terminy: <i>mowa zależna</i> i <i>mowa niezależna</i> wyjaśnia różnice między mową zależną a niezależną.	równoważnik zdania poprzez znalezienie imiesłowu przysłówkowego, - wyjaśnia, jak przekształcić wypowiedzenie w imiesłowowy równoważnik zdania, - wyjaśnia znaczenie terminów: mowa zależna, mowa niezależna, - odróżnia mowę zależną od mowy niezależnej, - w podanym tekście wskazuje mowę zależną i mowę niezależną.	na równoważnik zdania i odwrotnie, - przekształca wypowiedzenie w imiesłowowy równoważnik zdania, - określa różnice między mową zależną a mową niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie,	- poprawnie przekształca imiesłowowy równoważnik zdania w zdanie złożone i odwrotnie, - stosuje imiesłowowy równoważnik zdania w swoich wypowiedziach, - poprawnie przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie, - zapisuje dowolny dialog w formie mowy zależnej, przy zapisie dialogu stosuje poprawną interpunkcję.	wskazuje i poprawia błędy związane z użyciem imiesłowowego równoważnika zdania, redaguje tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuje w formie mowy niezależnej.
---	--	---	--	---

II.1. Gramatyka języka polskiego – słowotwórstwo

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - zna pojęcie słowotwórstwa, - zna pojęcia tematu słowotwórczego i definicji słowotwórczej, - zna pojęcie formantu, - wie, że są różne rodzaje formantów, - rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny, - zna pojęcie kategorii znaczeniowej, - wie, jakie znaczenia są nadawane wyrazom przez formanty,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - wie, czym zajmuje się słowotwórstwo, - odróżnia wyraz podstawowy od wyrazu pochodnego, - wie, co to jest temat słowotwórczy, - próbuję tworzyć definicje słowotwórcze wyrazu, - wskazuje formant w wyrazie pochodnym, - zna funkcję formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - wyjaśnia, czym zajmuje się słowotwórstwo, - wyjaśnia, czym są wyrazy podstawowe i wyrazy pochodne, - wskazuje temat słowotwórczy, - tworzy definicje słowotwórcze, - zna rodzaje formantów, - wyjaśnia funkcję formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, - podaje przykłady kategorii znaczeniowych wyrazów,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - rozpoznaje wyrazy podstawowe i wyrazy pochodne, - rozdziela temat słowotwórczy, - poprawnie tworzy definicje słowotwórcze, - rozpoznaje rodzaj formantu, - wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - świadomie stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy podstawowe i pochodne, - świadomie stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy należące do różnych kategorii znaczeniowych, - świadomie stosuje wyrazy pokrewne i złożone w swoich wypowiedziach ,

- wie, co to jest rodzina wyrazów, - zna pojęcia <i>wyraz pokrewny, rdzeń, rdzenie oboczne</i>, - wie, czym są wyrazy złożone, - zna podstawowe zasady pisowni wyrazów złożonych.	- rozumie pojęcie kategorii znaczeniowej, - rozpoznaje znaczenia nadawane wyrazom przez formanty, - wyjaśnia, co to jest rodzina wyrazów, - rozpoznaje wyraz pokrewny, rdzeń, rdzenie oboczne, - odróżnia wyrazy złożone od innych, zna zasady pisowni wyrazów złożonych.	- rozpoznaje rodzinę wyrazów, - wskazuje rdzeń i oboczności w wyrazach pokrewnych, - rozpoznaje w tekście wyrazy złożone, - wyjaśnia zasady pisowni wyrazów złożonych.	- omawia funkcję znaczeniową formantów, - omawia kategorie znaczeniowe wyrazów, - podaje przykłady wyrazów należących do jednej rodziny, - tworzy wyrazy pokrewne, - przedstawia na wykresie zależności między wyrazami pokrewnymi, - tworzy wyrazy złożone, stosuje w praktyce zasady pisowni wyrazów złożonych.	przedstawia analizę słowotwórczą wyrazu.
--	---	---	--	--

II.1. Gramatyka języka polskiego – fonetyka

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - zna pojęcie fonetyka, - odróżnia głoskę od litery i sylaby, - wie, że są różne rodzaje głosek, - rozpoznaje samogłoski i spółgłoski, - rozpoznaje sylabę, - zna zasady dzielenia wyrazów na sylaby, - wie, że <i>i</i> w wyrazie może pełnić różne funkcje, - wie, czym są upodobnienia fonetyczne,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - rozumie, czym zajmuje się fonetyka, - rozumie wpływ narządów mowy na sposób wymawiania głosek, - rozróżnia rodzaje głosek: samogłoska–spółgłoska, dźwięczna–bezdźwięczna, ustna–nosowa, miękka–twarda, - rozumie funkcje głoski <i>i</i>, - rozumie, na czym polegają zjawiska fonetyczne, w tym upodobnienia,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby, - wskazuje w wyrazie samogłoski i spółgłoski, - dzieli wyrazy na sylaby, - poprawnie przenosi wyrazy, - określa rolę samogłoski <i>i</i>, - omawia mechanizm upodobnień fonetycznych - rozpoznaje rodzaj i kierunek upodobnienia, - definiuje pojęcia intonacji oraz akcentu wyrazowego i zdaniowego,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - omawia narządy mowy i ich wpływ na sposób wymawiania głosek, - rozpoznaje rodzaje wszystkich głosek i omawia ich cechy, - rozpoznaje funkcję litery <i>i</i> w wyrazie, - objaśnia mechanizm upodobnień fonetycznych, - podaje przykłady różnych rodzajów upodobnień,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - dzieli wyraz na głoski i wskazuje różne funkcje głoski <i>i</i>, - rozumie i wykorzystuje wiedzę o głoskach oraz upodobnieniach do poprawnego mówienia i pisania, świadomie i bezbłędnie akcentuje wyrazy i zdania we wszystkich swoich wypowiedziach oraz podczas czytania i recytacji.

- dostrzega rozbieżności między mową a pismem, - wie, co to jest intonacja - wie, co to akcent, wyrazowy i zdaniowy, - zna reguły akcentowania w języku polskim	- rozumie, co to jest intonacja oraz akcent wyrazowy i zdaniowy, - wymienia reguły akcentowania w języku polskim, rozpoznaje wyjątki od zasad akcentowania.	- stosuje reguły akcentowania w języku polskim oraz prawidłową intonację, wymienia wyjątki od zasad akcentowania.	- wyjaśnia, na czym polega intonacja oraz akcent wyrazowy i zdaniowy, - wypowiada się z prawidłową intonacją, prawidłowo akcentuje wyrazy i zdania oraz wyjątki.	
--	--	---	---	--

II.2. Zróżnicowanie języka

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - zna pojęcia: <i>synonim</i> i <i>antonim</i>, <i>homonim</i>, <i>neologizm</i> i <i>archaizm</i>, <i>kolokwializm</i>, <i>zapożyczenie</i>, <i>związek frazeologiczny</i>, - rozróżnia synonimy, antonimy i homonimy, - odróżnia wyrazy bliskoznaczne od wyrazów pokrewnych, - identyfikuje różne rodzaje neologizmów obiegowych, - rozpoznaje archaizmy, - odróżnia archaizmy od neologizmów, - dostrzega archaizmy w utworze, - dostrzega kolokwializmy w wypowiedzi, - próbuje zastąpić kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - rozumie pojęcia: <i>synonim</i> i <i>antonim</i>, <i>homonim</i>, <i>neologizm</i> i <i>archaizm</i>, <i>kolokwializm</i>, <i>zapożyczenie</i>, <i>związek frazeologiczny</i>, - odróżnia skrót od skrótownica, synonim od antonimu i homonimu, - wskazuje synonimy, antonimy i homonimy, - wskazuje wyrazy bliskoznaczne i wyrazy pokrewne, - rozpoznaje frazeologizmy, - zna znaczenie wybranych związków frazeologicznych, - wie, co odróżnia neologizmy artystyczne od obiegowych,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - podaje przykłady synonimów, antonimów i homonimów, - wskazuje różnicę między wyrazem bliskoznacznym a pokrewnym, - wskazuje związki frazeologiczne w utworze, rozumie ich znaczenie, - podaje przykłady neologizmów artystycznych i obiegowych, - wskazuje różne rodzaje neologizmów obiegowych, - wymienia funkcje neologizmów, - rozróżnia typy archaizmów i określa ich funkcje, - określa funkcje kolokwializmów, - wskazuje kolokwializmy w wypowiedzi,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - definiuje pojęcia: <i>synonim</i> i <i>antonim</i>, <i>homonim</i>, <i>neologizm</i> i <i>archaizm</i>, <i>kolokwializm</i>, <i>zapożyczenie</i>, <i>związek frazeologiczny</i>, odwołuje się do przykładów, - tworzy synonimy, antonimy konkretnych słów, - wyjaśnia różnicę między wyrazem bliskoznacznym a pokrewnym, - podaje przykłady związków frazeologicznych, wyjaśnia ich znaczenia, - rozpoznaje w tekście neologizmy artystyczne i obiegowe, - podaje przykłady różnych neologizmów obiegowych, - wyjaśnia funkcje neologizmów,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - funkcjonalnie wykorzystuje zdobyte wiadomości, - urozmaica język swojej wypowiedzi, - świadomie stosuje neologizmy w swoich wypowiedziach, - świadomie używa kolokwializmów i archaizmów w celu stylizacji tekstu, - na bieżąco wzbogaca swoje słownictwo, koryguje błędy swoje i innych.

- wie, że zapożyczenie można zastąpić wyrazem rodzimym, wie, że słownictwo ulega ciągłemu wzbogacaniu.	- zna różne rodzaje neologizmów obiegowych, - zna funkcje neologizmów, - zna typy archaizmów, - zna funkcje archaizmów, - rozpoznaje archaizmy w utworze, - rozumie pojęcie <i>kolokwializm</i>, - rozpoznaje kolokwializmy w wypowiedzi, - zastępuje kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, - zna różne rodzaje zapożyczeń, rozumie ich funkcje, - wypowiada się na temat przydatności zapożyczeń, - zastępuje zapożyczenia wyrazami rodzimymi, zna sposoby wzbogacania słownictwa.	- poprawnie zastępuje kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, - wymienia różne rodzaje zapożyczeń i wyjaśnia ich funkcje, - omawia przydatność zapożyczeń, poprawnie zastępuje zapożyczenia wyrazami rodzimymi.	- omawia na przykładach typy i funkcje archaizmów, - interpretuje tekst, biorąc pod uwagę znaczenie i funkcję archaizmów, - omawia na przykładach funkcje kolokwializmów, - interpretuje użycie kolokwializmów w tekście, - bezbłędnie zastępuje kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, - podaje przykłady wyrazów rodzimych i zapożyczeń, bezbłędnie zastępuje zapożyczenia, - omawia funkcje i znaczenie różnych typów zapożyczeń, ocenia ich przydatność, stosuje różne sposoby wzbogacania słownictwa.	
--	--	--	--	--

II.3. Komunikacja językowa i kultura języka

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - zna pojęcie grzeczności językowej, - rozpoznaje niektóre zwroty grzecznościowe, - zna zasady pisowni zwrotów grzecznościowych,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - wie, na czym polega grzeczność językowa, - wskazuje zwroty grzecznościowe w liście,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - wyjaśnia pojęcie grzeczności językowej, - podaje przykłady zwrotów grzecznościowych,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - bezbłędnie stosuje zwroty grzecznościowe, w tym zaimki osobowe w liście, - podaje przykłady wskazujące różnicę między	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - poprawia błędy w pracach swoich oraz kolegów / koleżanek,

w tym zaimków osobowych w listach, - wie, że istnieje pojęcie normy językowej, - wie, że istnieje norma wzorcowa i norma użytkowa - zna pojęcie błędu językowego, - wie, że istnieją różne rodzaje błędów językowych, - rozpoznaje teksty reklamowe, - wskazuje slogany reklamowe, - wie, że w języku istnieje perswazja oraz manipulacja, dostrzega manipulację językową.	- omawia zasady pisowni zwrotów grzecznościowych, w tym zaimków osobowych w listach, - wie, co to jest norma językowa, - odróżnia normę wzorcową od normy użytkowej, - wie, czym jest błąd językowy, - wymienia rodzaje błędów językowych, - zna cechy i funkcje tekstów reklamowych, - wie, co to jest slogan reklamowy, - odróżnia perswazję od manipulacji językowej, rozpoznaje środki służące manipulacji.	- przestrzega zasad pisowni zwrotów grzecznościowych, w tym zaimków osobowych w listach, - wyjaśnia, czym jest norma językowa, - wyjaśnia różnicę między normą wzorcową a normą użytkową, - wyjaśnia pojęcie błędu językowego, - omawia różne rodzaje błędów językowych, - określa cechy i funkcje tekstów reklamowych, - wyjaśnia, czemu służy slogan reklamowy, - wskazuje różnicę między perswazją a manipulacją, - wymienia środki służące manipulacji.	normą wzorcową a normą użytkową, - definiuje pojęcie błędu językowego, - rozpoznaje różne rodzaje błędów językowych, - wskazuje cechy i funkcje tekstów reklamowych, - wyjaśnia różnicę między perswazją a manipulacją, dostrzega w tekście środki służące manipulacji.	- na co dzień wykorzystuje wiedzę o komunikacji językowej i kulturze języka, - świadomie posługuje się perswazją, nie poddaje się manipulacji językowej ani jej nie używa.
---	--	---	---	---

III. Tworzenie wypowiedzi - streszczenie, rozprawka, opowiadanie twórcze, przemówienie, recenzja, wywiad

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Uczeń: - zna pojęcie grzeczności językowej, - rozpoznaje niektóre zwroty grzecznościowe, - zna zasady pisowni zwrotów grzecznościowych, w tym zaimków osobowych w listach,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> - wie, na czym polega grzeczność językowa, - wskazuje zwroty grzecznościowe w liście, - omawia zasady pisowni zwrotów grzecznościowych, w tym zaimków osobowych w listach,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> - wyjaśnia pojęcie grzeczności językowej, - podaje przykłady zwrotów grzecznościowych, - przestrzega zasad pisowni zwrotów grzecznościowych, w tym zaimków osobowych w listach,	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> - bezbłędnie stosuje zwroty grzecznościowe, w tym zaimki osobowe w liście, - podaje przykłady wskazujące różnicę między normą wzorcową a normą użytkową,	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> - poprawia błędy w pracach swoich oraz kolegów / koleżanek, - na co dzień wykorzystuje wiedzę o komunikacji językowej i kulturze języka, - świadomie posługuje się perswazją, nie poddaje się

- wie, że istnieje pojęcie normy językowej, - wie, że istnieje norma wzorcowa i norma użytkowa - zna pojęcie błędu językowego, - wie, że istnieją różne rodzaje błędów językowych, - rozpoznaje teksty reklamowe, - wskazuje slogany reklamowe, - wie, że w języku istnieje perswazja oraz manipulacja, - dostrzega manipulację językową.	- wie, co to jest norma językowa, - odróżnia normę wzorcową od normy użytkowej, - wie, czym jest błąd językowy, - wymienia rodzaje błędów językowych, - zna cechy i funkcje tekstów reklamowych, - wie, co to jest slogan reklamowy, - odróżnia perswazję od manipulacji językowej, - rozpoznaje środki służące manipulacji	- wyjaśnia, czym jest norma językowa, - wyjaśnia różnicę między normą wzorcową a normą użytkową, - wyjaśnia pojęcie błędu językowego, - omawia różne rodzaje błędów językowych, - określa cechy i funkcje tekstów reklamowych, - wyjaśnia, czemu służy slogan reklamowy, - wskazuje różnicę między perswazją a manipulacją, - wymienia środki służące manipulacji.	- definiuje pojęcie błędu językowego, - rozpoznaje różne rodzaje błędów językowych, - wskazuje cechy i funkcje tekstów reklamowych, - wyjaśnia różnicę między perswazją a manipulacją, - dostrzega w tekście środki służące manipulacji.	manipulacji językowej ani jej nie używa.
--	--	---	--	--